

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ

І.І. Д'яконова

Державний вищий навчальний заклад

«Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми

У статті вивчаються існуючі підходи щодо оцінки ризиків та відпрацьовуються загальні характеристики системи управління банківськими ризиками.

ВСТУП

Питання забезпечення стабільності банківської системи останніми десятиріччями набули підвищеної уваги. Одним із ключових напрямків досліджень в цьому аспекті є ідентифікація та управління банківськими ризиками.

У загальному розумінні успішна діяльність банку у цілому значною мірою залежить від обраної стратегії управління ризиками. Мета процесу управління банківськими ризиками полягає в їх обмеженні або мінімізації, оскільки повністю уникнути ризиків неможливо [1].

Серед видатних закордонних авторів, що займалися дослідженням банківських ризиків, слід виділити Бланка І.А.[1], Редхеда К., Хьюса С. [2], Маршалла Дж. Ф., Бансал [3], Бершадського А.В., Волошина І.В., Лобанова, Шелагіна Д.А. та інших. Проблеми дистанційного аналізу і оцінки ризиків банків і банківського сектора розглянуті в працях В.М. Гейця, О.В.Васюренка, А.М. Мороза, О.І. Кіреєва, В.Л. Кротюва, М.П.Кравець, В.С.Стельмаха [17], І.В. Сала [18] та інших, а також у нормативних матеріалах Національного банку України. Основні підходи до організації банківського регулювання і нагляду наведені в рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду [4, 7, 10, 12,], який встановлює стандарти пруденціального нагляду для центральних банків країн у всьому світі. Питанням стабільності банківського сектора приділяють багато уваги Міжнародний валютний фонд і Світовий банк [5, 8, 11, 15].

Проте методичні підходи до створення та управління системою банківських ризиків ще не знайшли достатнього віддзеркалення у вітчизняній літературі. Недостатньо відпрацьованими є питання практичного використання підходів дистанційного аналізу в сучасному українському банківському секторі з урахуванням його специфіки, а також питання створення єдиної системи управління ризиками.

Метою статті є вивчення існуючих підходів щодо оцінки ризиків та відпрацювання загальної характеристики системи управління ризиків комерційного банку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ризиками можна і потрібно свідомо управляти, керуючись такими правилами:

- усі види ризиків взаємопов'язані;
- рівень ризику постійно змінюється під впливом динамічного оточення;
- ризики, на які наражаються банки, безпосередньо пов'язані з ризиками їхніх клієнтів;

– банкіри повинні намагатися уникнути ризиків навіть більше, ніж інші підприємці, оскільки вони працюють не із власними, а із чужими грошима.

Щоб досягти успіхів у тій сфері діяльності, яка характеризується підвищеною ризиковістю, банкам необхідно створювати та розвивати системи управління ризиками. З їхньою допомогою керівництво банку зможе виявити, оцінити, локалізувати та проконтролювати той чи інший ризик [2].

Ступінь складності системи оцінювання ризику має відповідати ступеню ризиковості середовища, в якому працює банк. Системи потрібно створювати заздалегідь, оскільки втрати через їхню відсутність можуть перевищити витрати на їх створення та впровадження. Типовим прикладом такої системи є система кредитних рейтингів, за допомогою якої оцінюють кредитний ризик позичальників за різними галузями, видами наданих позик, напрямками кредитування, типами позичальників (юридична або фізична особа) та ін. Система кредитних рейтингів допомагає керівництву банку встановити обґрунтовану відсоткову ставку, яка передбачає компенсацію за прийнятий банком ризик.

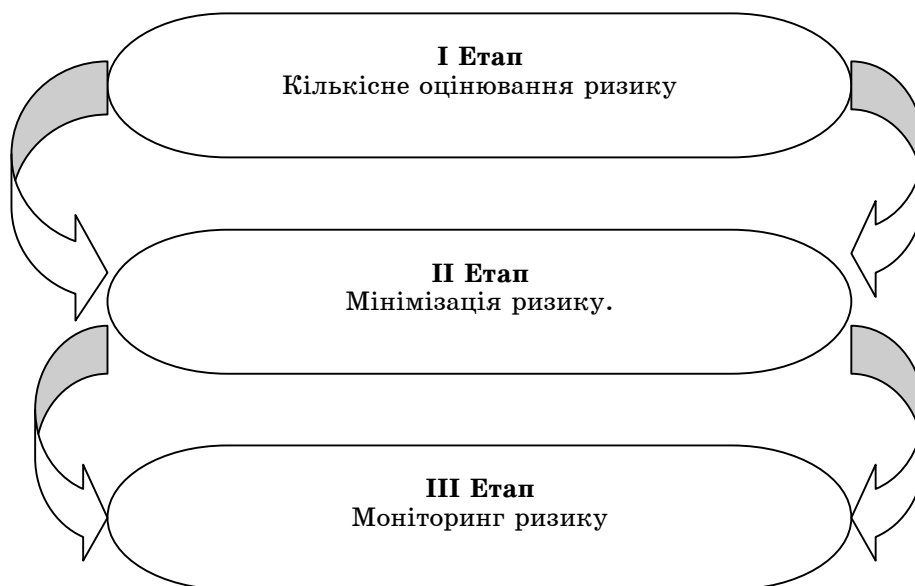

Рисунок 1 – Процес управління ризиками

Процес управління ризиками складається з таких етапів (рис. 1)[3]:

1 Кількісне оцінювання рівня ризику – це етап процесу управління, який має передбачати оцінювання реального (фактичного) ризику, а також установлення меж допустимого ризику для окремих банківських операцій, організаційних підрозділів і фінансової установи у цілому. Водночас потрібно оцінити й ризики освоєння нових ринків, банківських продуктів і напрямків діяльності. Ризик економічних рішень оцінюється сподіваними втратами, що є наслідками цього рішення. Ступінь ризику вимірюється втратами (збитками), яких можна очікувати в разі реалізації цього ризику, а також ймовірністю, з якою ці втрати можуть статися. Коли ймовірність втрат висока, а розмір їх малий або навпаки – збитки малоймовірні, хоча й оцінюються як суттєві, то ризик вважається невисоким (малим). Отже, методи оцінки ризику, які формалізують

процес вимірювання та розрахунків, мають визначати три основні компоненти ризику:

- розмір (величина) – сума можливих втрат;
- ймовірність настання негативної події;
- тривалість періоду впливу ризику.

Ймовірність настання певної події визначається за допомогою об'єктивних і суб'єктивних методів. Об'єктивні методи визначення ймовірності ґрунтуються на обчисленні частоти, з якою в минулому відбувалася ця подія. Це методи теорії ймовірностей, економічної статистики, теорії ігор та інші математичні методи. Суб'єктивні методи спираються на використання оцінок і критеріїв, сформованих на підставі припущень, власних міркувань і досвіду менеджера, оцінок експертів, суджень консультантів, порад консалтингової фірми та ін. Суб'єктивні методи застосовують тоді, коли ризики не підлягають кількісному вимірюванню – квантифікації.

Для оцінки величини фінансових ризиків банку в основному використовують три групи показників [2]:

- статистичні величини (стандартне відхилення, варіація, дисперсія, коефіцієнт бета);
- непрямі показники ризиковості діяльності, обчислені, як правило, у формі фінансових коефіцієнтів за даними публічної звітності;
- аналітичні показники (індикатори), призначені для оцінки конкретного виду ризику (валютного, відсоткового, кредитного, інвестиційного, незбалансованої ліквідності та ін.) у процесі внутрішнього аналізу діяльності банку.

Оцінювання фінансових ризиків за допомогою методів статистичного аналізу є одним із найпоширеніших підходів до вирішення цього питання. Він ґрунтується на тому очевидному факті, що сукупна дія ризиків, на які наражається банк у процесі своєї діяльності, у підсумку позначається на зміні показників його дохідності (прибутковості), а це дає підстави трактувати варіацію (мінливість) доходів як узагальнювальний показник ризиковості підприємницької діяльності. За такого підходу класичними показниками ризиковості є стандартне відхилення, дисперсія або коефіцієнт b (бета), визначені за даними статистичної сукупності, сформованої зі спостережень за динамікою фінансових результатів діяльності банку впродовж кількох періодів. Стандартне (квадратичне) відхилення є одним із показників варіації статистичної сукупності, показує величину відхилень значень усіх конкретних спостережень від центра розподілу (середнього значення статистичної сукупності). Рівень взаємовпливу та щільність зв'язку між двома статистичними сукупностями характеризують коефіцієнти коваріації та кореляції, які розраховуються, як і для будь-яких пар показників (наприклад показників дохідності банку та середньої дохідності ринку). Коефіцієнт бета (β) характеризує рівень дохідності окремого банку відносно дохідності ринку в цілому і розраховується як відношення коваріації показників дохідності банку та ринку до дисперсії дохідності ринку.

Зазначені статистичні показники дають уявлення про загальні тенденції розвитку та функціонування банківської установи, проте, вирішуючи питання про рівень їхньої адекватності реальній ризиковості діяльності банку, потрібно звернути увагу на кілька принципових моментів. По-перше, у вітчизняній практиці статистичні методи оцінювання банківських ризиків мають обмежене застосування за браком достатнього масиву історичної інформації (в ідеалі тривалість періоду, що аналізується, має становити 20–30 років), а також унаслідок впливу політичних ризиків, які статистичними закономірностями описати неможливо. Крім того, фінансові та політичні катаклізми 1990 років не

могли не відобразитися на діяльності українських банків, унаслідок чого екстраполяція результатів статистичного аналізу, найімовірніше, буде некоректною. По-друге, вимірювання ризиковості за допомогою статистичних показників прийнятніше для зовнішніх щодо банку суб'єктів аналітичного процесу – інвесторів, контрагентів, клієнтів, які оцінюють діяльність банку за його фінансовими результатами, а отже, на підставі ретроспективної інформації. Сам банк не може обмежитися констатацією подій, які вже сталися і вплинути на які неможливо (ризики реалізувалися і одержано певний фінансовий результат). Відтак менеджмент банку зацікавлений у тому, щоб передбачити та оцінити всі конкретні ризики, що призводять до варіабельності доходу. У такому разі статистичні показники великої користі не приносять, а тому в процесі внутрішнього аналізу їх доцільно використовувати лише як допоміжні індикатори ризику.

У процесі оцінювання ризиків вітчизняних банків найбільш вживаними та доступними для зовнішніх аналітиків залишаються непрямі показники ризиковості. Такими показниками можуть бути: мультиплікатор капіталу, рівень капіталізації, співвідношення власних і залучених коштів банку, залежність від міжбанківського кредитування, питома вага резервів на покриття кредитних ризиків в обсязі кредитного портфеля та ін. Основним методичним прийомом у процесі оцінювання ризику банку за допомогою непрямих показників є метод коефіцієнтів, а інформаційна база складається з даних фінансової звітності банків, статистичних даних та інших публічних (загальнодоступних) джерел інформації. Однак і цей підхід має певні обмеження і не гарантує об'єктивного оцінювання всіх ризиків, на які наражається той чи інший банк у процесі своєї діяльності, до того ж він ґрунтується на ретроспективних даних. Зовнішні щодо банку суб'єкти ринку за браком об'єктивніших даних змушені задовольнятися непрямими показниками ризиковості. Менеджмент банку має можливість скористатися набагато ширшою інформаційною базою та застосувати вдосконалені підходи до оцінювання різних видів ризиків і прогнозування їхнього впливу на прибутковість банку. У цьому разі переходять від узагальнювальних показників ризиковості діяльності банку до оцінки кожного конкретного виду ризику, на який наражається банк у процесі свого функціонування. Вибір показників визначається економічною сутністю та специфікою того чи іншого виду ризику. Наприклад, для валютного ризику таким індикатором вважають величину відкритої валютної позиції банку, для кредитного – обсяг резерву на покриття можливих втрат від кредитних ризиків, для відсоткового – величину гепу (розриву між активами і пасивами банку, чутливого до зміни відсоткової ставки). Аналіз таких індикаторів у сукупності з урахуванням чинників зовнішнього середовища дає змогу прогнозувати вплив кожного з ризиків на діяльність банку, а відтак і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Основа інформаційної бази для аналізу індикаторів банківських ризиків формують дані аналітичного бухгалтерського обліку, хоча за потреби можуть бути використані й інші інформаційні джерела. За такого підходу виникає питання адекватності бухгалтерських даних з погляду відображення ризиків в обліковій системі. Очевидно, облікова система може вважатися ефективною лише тоді, коли надана інформація об'єктивно відображає дійсність. Оскільки економічні ризики є об'єктивною реальністю, очевидно є необхідність їх відображення в бухгалтерському обліку. Важливо наголосити, що ризик не є об'єктом обліку, тобто власне економічний ризик як імовірність здійснення тієї чи іншої події не обліковується, а лише береться до уваги під час оцінювання об'єктів обліку та визначення їхньої реальної (справедливої) вартості.

Коли така об'єктивна реальність, як економічні ризики, не знаходить відображення в обліковому процесі, то вже один цей факт призводить до появи суттєвих розбіжностей між реальним фінансовим станом банку та бухгалтерською оцінкою цього стану, а також ставить під сумнів достовірність даних фінансової звітності. На усунення такої невідповідності спрямовані окремі методи та процедури міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, перехід до яких відбувається і в нашій країні. Такі елементи МСБО, як принципи обачності, суттєвості, методи нарахування, резервів, оцінки, переоцінювання, а також процедури корегування фінансової звітності, дають змогу враховувати економічні ризики, відображати їх у бухгалтерській інформації, а отже, наблизити бухгалтерські оцінки до реальних.

Одним із важливих інструментів у процесі оцінювання та управління ризиками є аналіз сценаріїв – альтернативних варіантів, за якими можуть розвиватися події в майбутньому. Такий аналіз базується на оцінці періоду часу, впродовж якого банк наражається на конкретний вид ризику, а також ступеня впливу ризику та ймовірності його реалізації. Наявність ризику означає існування кількох сценаріїв, які відрізняються і за ймовірністю настання події, і за можливими наслідками. Самі сценарії мають бути описані та сформульовані на основі експертних оцінок, тобто суб'єктивними методами. Кількісні характеристики кожного з обраних сценаріїв визначаються із застосуванням об'єктивних методів (математичних, статистичних). У процесі управління банківськими ризиками виникають багатофакторні залежності з численними зворотними зв'язками, які не підлягають формалізації. Коли цим знехтувати, сутність процесу може настільки спотворитися, що буде дискредитовано саму ідею застосування формалізованого підходу. Кількісні методи, як засвідчує практика, дають змогу підвищувати ефективність управління ризиками в банківській справі лише до певної межі, а далі виникають невиправдані ілюзії і ризик зростає. На цьому етапі управлінського процесу порівнюють реальний і допустимий рівні ризиків. Це дає змогу визначити, які ризики і якою мірою може взяти на себе банк, а також з'ясувати, чи виправдає очікувана дохідність відповідний ризик.

Виправданій, або допустимий, ризик розглядається як необхідний складник стратегії і тактики ефективного менеджменту. Під допустимим розуміють такий ризик, реалізація якого не загрожує життєдіяльності банку, а випадкові збитки менші за очікуваний прибуток і розмір спеціальних резервів, призначених для відшкодування можливих втрат. У такому разі ризик оцінюють виходячи з розміру недоотриманого прибутку. Верхня межа допустимого ризику для банку обчислюється як сума сформованих резервів і розрахункового значення прибутку. Межі допустимого ризику кожний банк установлює самостійно, керуючись власними міркуваннями та обраною стратегією управління.

Ризик, що є загрозовішим для банку порівняно з допустимим, називають критичним. Критичний ризик характеризується такими втратами, розміри яких перевищують резерви та очікуваний прибуток. Верхня межа критичного ризику визначається розмірами капіталу банку. У разі реалізації критичного ризику банк не лише не отримує прибутку, а й може втратити власні кошти, за рахунок яких компенсуються фінансові втрати.

Якщо можливі наслідки реалізації ризику сягають рівня, вищого за критичну межу, то йдеться про катастрофічний ризик. Цей ризик призводить до банкрутства банку, його закриття та розпродажу активів. У широкому розумінні до категорії катастрофічних відносять ризик, пов'язаний з прямою загрозою для життя людей, екологічними катастрофами та ін.

Якщо фактичний ризик не перевищує межі допустимого, керівництво може обмежитися контролюючою функцією, аби не допустити зростання рівня ризиковості, тобто відразу перейти до останнього етапу управлінського процесу.

Якщо ж рівень реального ризику перевищує допустимі межі, необхідно його знизити, застосувавши відповідні методи управління. Відтак виникає проблема пошуку оптимальних методів управління, вибір яких значною мірою визначається видом ризику, а також особливостями та можливостями конкретного банку, загальним станом економіки, ступенем досконалості елементів інфраструктури фінансового ринку, законодавчим і нормативним середовищем країни ідентифікація – усвідомлення ризику, визначення причин його виникнення та ризикових сфер.

Складність практичної реалізації етапу ідентифікації ризику залежить від джерела виникнення та характеристики ризику. Механізм прийняття управлінських рішень у банківській установі має не лише ідентифікувати ризик, а й дати змогу оцінити, які ризики і якою мірою може взяти на себе банк, а також визначати, чи виправдає очікувана дохідність відповідний ризик. Проте ідентифікація та аналіз ризику на якісному рівні є необхідною, проте ще не достатньою процедурою.

2 Етап мінімізації ризику – зниження чи обмеження ризиків за допомогою відповідних методів управління.

Цінові ризики мінімізуються за допомогою методів хеджування, що базуються на проведенні операцій з похідними фінансовими інструментами (деривативами) на строкових фінансових ринках. Необхідною умовою здійснення операцій хеджування є активно діючий строковий ринок, який створює можливості для проведення фінансових операцій у будь-який час і в будь-яких обсягах. В Україні, наприклад, строковий ринок перебуває на стадії становлення, тому застосування методів хеджування вітчизняними банками обмежене.

У процесі мінімізації кредитного ризику банк може вдаватися до таких методів: аналіз кредитоспроможності позичальника або емітента цінних паперів; диверсифікація; встановлення лімітів; вимоги забезпечення кредиту та ін. Вибір методу або групи методів управління кредитним ризиком залежить від стратегії конкретного банку, ставлення керівництва до проблеми ризику, рівня підготовки працівників, кола клієнтів та особливостей того сегмента ринку, який обслуговує банк. Так, для спеціалізованих банків можливості застосування методу диверсифікації обмежені. Банк, який працює з “невеликими” клієнтами, може не практикувати встановлення лімітів.

Функціональні ризики банку можуть бути знижені завдяки посиленню систем контролю та внутрішнього аудиту; застосуванню спеціального програмного забезпечення, що виявляє помилки та локалізує збої в комп’ютерних мережах; відпрацюванню систем повноважень і посадових інструкцій; удосконаленню технічних засобів зв’язку та передавання інформації.

З погляду можливості застосовування окремих методів управління доцільно вирізнити кілька груп фінансових ризиків, об’єднавши їх за ознакою можливості застосування тих чи інших методів мінімізації. Це групи ризиків, які можуть бути:

- диверсифіковані;
- застраховані;
- прохеджовані;
- знижені за допомогою інтегрованого управління активами і пасивами банку.

Якщо рівень ризику з якоїсь причини не вдається мінімізувати, керівництво банку може прийняти рішення про його обмеження.

Обмеження ризику або його зниження до допустимого рівня досягається обмеженням обсягів операцій, у зв'язку з якими виникає ризик, і (або) скороченням періоду часу, впродовж якого банк наражається на відповідний ризик. Обмеження обсягів операцій забезпечує зменшення розмірів можливих втрат, а скорочення ризикового періоду дає змогу знизити ймовірність настання негативної події.

У своїй діяльності банки можуть використовувати тактику уникнення ризику, відмовляючись від проведення певних фінансових операцій, освоєння нових ринків, упровадження нових послуг і продуктів та інших дій, які супроводжуються підвищеним ризиком. Однак у банківській практиці на відміну від інших видів бізнесу такий підхід не завжди прийнятний. Якщо компанія може працювати без залучення кредитних ресурсів, розміщення коштів на депозитах, купівлі цінних паперів, проведення експортно-імпортних операцій і завдяки цьому уникнути багатьох видів ризиків, то для банку такий шлях неприйнятний. Адже переважна більшість банківських операцій визначається передусім потребами клієнтів, без яких банк існувати не зможе.

Тому у процесі управління ризиками банк має якнайширше застосовувати методи їх мінімізації, вдосконалювати відомі та шукати нові підходи до вирішення проблем ризиковості діяльності. Водночас банки наражаються й на такі ризики, вплинути на які вони не в змозі. У такому разі ризики оцінюються й беруться до уваги під час розрахунків загального рівня ризиковості. Може статися так, що доведеться знизити інші ризики так, щоб сукупний ризик банку не перевищував допустимого рівня.

3 Етап моніторингу – здійснення постійного контролю за рівнем ризиків з механізмом зворотного зв'язку.

Оперативний контроль за рівнем ризику належить до обов'язків менеджерів, тоді як стратегічний контроль за діяльністю банку та самого оперативного керівництва може бути реалізований лише власниками – акціонерами банку. Якщо засновники банку не створюють дієвих механізмів контролю на рівні ради директорів, їхні шанси на досягнення очікуваних результатів суттєво знижуються.

Моніторинг ризику – це процес функціонування регулярної незалежної системи оцінювання та контролю за ризиком з механізмом зворотного зв'язку. Моніторинг здійснюється завдяки інформаційним звітам структурних підрозділів та окремих посадових осіб, внутрішньому і зовнішньому аудиту та аналітичній діяльності спеціалізованих служб банку. Звітність, застосовувана в рамках моніторингу, забезпечує менеджером зворотний зв'язок, а також надає докладну відповідь на інформацію. Така інформація допомагає аналізувати поточну діяльність і з погляду ризиковості, і щодо прийняття загальних управлінських рішень.

У процесі здійснення оперативного контролю банківське керівництво має передусім правильно розставити кадри на місцях та організувати ресурсне забезпечення діяльності установи. Недостатнє кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення конкретних операцій породжує невинуватий ризик. Наприклад, банк має розвинути комп'ютерну мережу, яка дає змогу здійснювати операції з деривативами на міжнародних фінансових ринках. Проте за відсутності високопрофесійних аналітиків і відповідного рівня організації роботи казначейства банку проведення таких операцій призведе до підвищення загального ризику банківської установи.

Один з важливих складників системи контролю за банківськими ризиками – внутрішній управлінський контроль. Завдання його зводяться до чіткого визначення та розмежування посадових повноважень, забезпечення подвійного контролю, ротатії кадрів,

організації контролю за окремими операціями безпосередньо на робочих місцях, створення досконалих систем передавання та зберігання інформації. І хоча не існує такої системи внутрішнього контролю, яка змогла б запобігти службовим зловживанням, проте правильно організований механізм контролю суттєво знижує рівень функціональних ризиків.

Кожен структурний підрозділ банку, а також фахівці здатні оцінити ризик, володіють певною частиною інформації, необхідної для всебічного аналізу ризику. Створення відповідної системи взаємодії зазначених власників інформації розглядається як обов'язковий елемент управлінського процесу. Однією з форм реалізації цього положення є система моніторингу ризику.

Для ефективного використання ресурсів банку, які спрямовуються на здійснення моніторингу, ризики потрібно класифікувати за ступенем їх значущості для конкретного банку і внести до системи стеження лише ключові. Усі ті ризики, які перебувають за межами встановлених вартісних лімітів, виводяться за рамки складання деталізованої звітності у системі моніторингу. Функція контролю здійснюється вибірково, а докладний аналіз – лише в разі надходження сигналів небезпеки, таких, як порушення строків платежу, нормативів, лімітів та ін. За такого підходу гарантовано, що кошти будуть спрямовані саме на виявлення та ретельне стеження за суттєвими для банку ризиками.

Система моніторингу ризиків допомагає коригувати поточну діяльність згідно із сигналами попередження, що їх вона генерує з використанням механізму зворотного зв'язку. Результативність системи управління ризиками у цілому залежить від ефективності системи моніторингу. За такого підходу до організації процесу управління менеджери середньої ланки відповідають і за надійність локальної системи, і за втілення в життя стратегічних цілей, сформульованих на рівні вищого керівництва банку.

У великих банках для посилення контролю за банківськими ризиками створюються комітети управління ризиками або спеціалізовані відділи, які діють під егідою ради директорів. Їх завданням є, зокрема, збір, обробка та аналіз інформації, яка надходить зі структурних підрозділів, її узагальнення та прогнозування можливих сценаріїв для врахування ризиків на рівні банку в цілому.

ВИСНОВКИ

Вітчизняні банки проблему створення ефективних систем управління ризиками ще мають вирішити. Важливо використати міжнародний досвід і пам'ятати, що становлення практики управління ризиками ще не завершене. Створити універсальну методику побудови таких систем не можна в принципі, оскільки кожний банк по-своєму унікальний, орієнтований на власну ринкову нішу, можливості своїх працівників, усталені зв'язки. Відпрацювати систему управління ризиками можна на базі наведеного алгоритму (рис. 2). Механічне копіювання вдалої моделі управління ризиком, створеної конкретним банком, призведе швидше до негативних наслідків в іншому банку.

Банки України стикаються здебільшого з важко контрольованими зовнішніми ризиками, такими, як ризики зміни умов державного регулювання, здійснення кримінальних акцій та ін. Такі ризики потребують створення особливих систем безпеки, вартість яких досить висока. За зіставлення можливих результатів і витрат виявляється, що контроль за цією групою ризиків не виправданий з економічного погляду. На тлі їх визначального впливу управління більшістю фінансових і функціональних ризиків втрачає свою актуальність. На цьому етапі втрати від реалізації ризиків компенсуються за рахунок

високої дохідності банківської діяльності як однієї з найризиковіших сфер економіки.

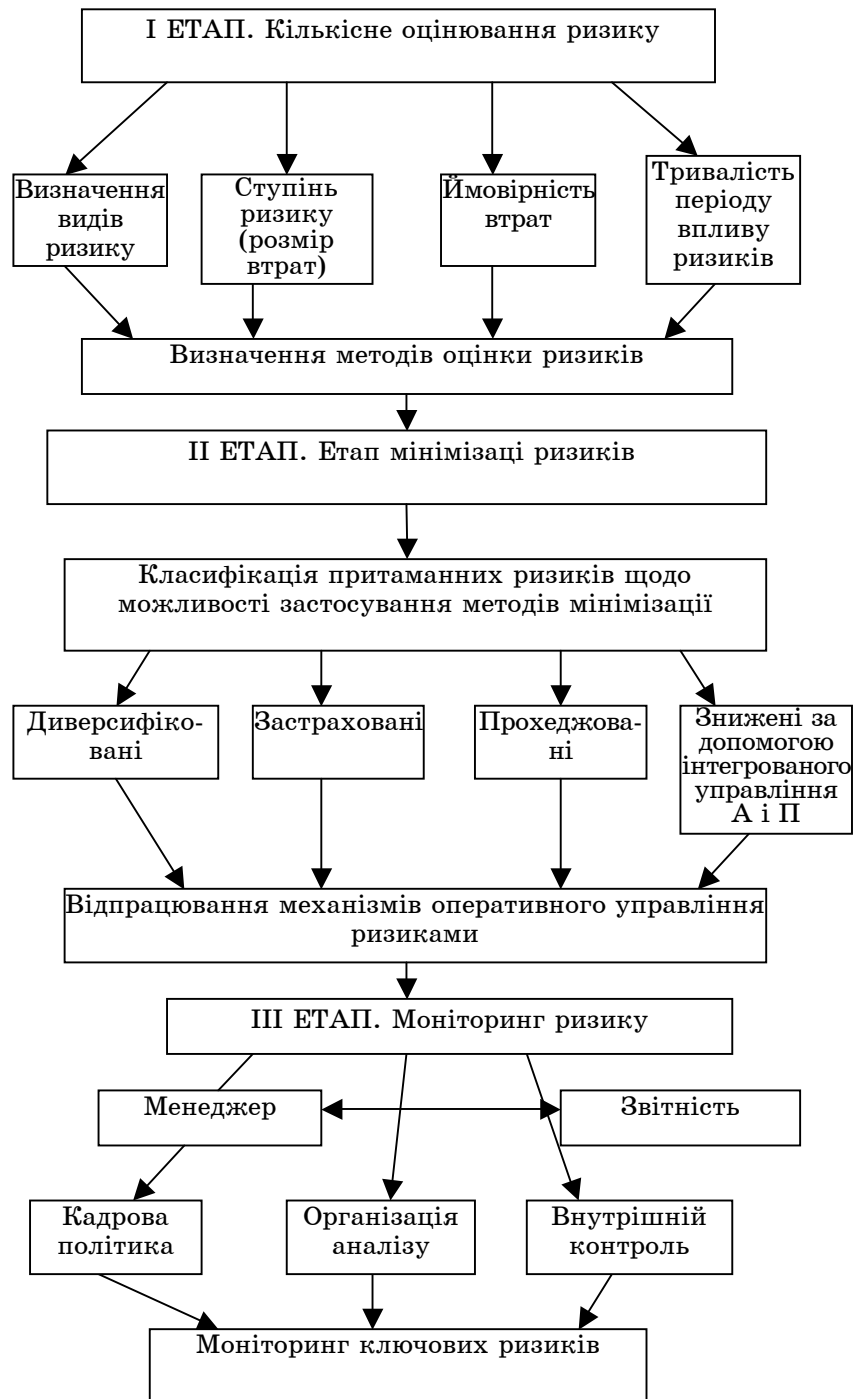

Рисунок 2 – Система управління банківськими ризиками

З розвитком ринкових відносин та ускладненням банківських операцій співвідношення між зазначеними групами ризиків змінюється. Настає

момент, коли створювати системи управління основними фінансовими та функціональними ризиками виправдано й доцільно, а згодом ці дії перетворюються на необхідні. Для вітчизняної банківської системи такий момент уже настав. Зауважимо, що функціонування загальнодержавної системи банківського нагляду та контролю за ризиками не може бути альтернативою створенню власних внутрішньобанківських методик аналізу та систем управління ризиками. Центральні банки підходять до оцінювання ризиків з позицій нагляду за діяльністю банківської системи у цілому, а найпоширенішим підходом до реалізації цієї функції є встановлення нормативів і лімітів, проведення перевірок на місцях. Крім того, центральні банки контролюють певну групу ризиків, таких, як ризик ліквідності, платоспроможності, кредитний і валютний. Водночас оцінка деяких важливих видів ризиків, наприклад, ризику зміни відсоткових ставок, ринкового ризику не проводиться. Отже, лише деякі положення й елементи методики аналізу та оцінювання ризиків центральних банків можуть бути внесені до складу власної системи управління ризиками кожного банку.

SUMMARY

The existing approaches to the estimation of the risks in the banking system are examined. The main characteristics of the system of the banking system management are initiated.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Рэдхэд К., Хьюс С. Управление финансовыми рисками. – М.:ИНФРА-М. 1996. – С. 288.
3. Маршалл Дж. Ф., Бансал В.К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям / Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 784 с.
4. Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks. – Basel Committee on Banking Supervision. - 1996.
5. Analytical Tools of the FSAP. - International Monetary Fund, The World Bank. -2003.
6. Cole R. A., Gunther J. W. FIMS: A New Monitoring System For Banking Institutions / R. A. Cole, J. W. Gunther - Board of Governors of the Federal Reserve System (U.S.). - 1995.
7. Core Principles for Effective Banking Supervision. – Basel Committee on Banking Supervision. -1997.
8. Downes J. Dictionary of Finance and Investment Terms / J. Downes, J. E. Goodman-4th ed. NY. a.o., Barron's. - 1995.
9. Halme L. Financial Stability and Central Banks. Selected issues for financial
10. safety nets and market discipline / L. Halme, C. Hawkesby, J. Healey, I. Saapar, F. Soussa. - Centre for Central Banking Studies, Bank of England. - 2000. – p.165
11. Interbank exposures: quantifying the risk of contagion // Basel Committee on Banking Supervision Working Papers No. 70. - June 1999.
12. Mina J. Return to RiskMetrics: The Evolution of a Standard / J. Mina, J. Y. Xiao. - RiskMetrics Group, Inc. - April 2001.
13. New Capital Adequacy Framework. Third Consultative Paper. – Basel Committee on Banking Supervision. - 2003.
14. Sahajwala P. Supervisory Risk Assessment and Early Warning Systems / P. Sahajwala, P. Van den Bergh // BIS working papers.- December 2000. - No. 4.
15. 14. Supervisory policy manual. Stress-testing. // Hong Kong Monetary Authority. – February 2003.
16. Virolainen K. Financial stability analysis at the Bank of Finland / K. Virolainen // BIS Papers No 1. - March 2001.
17. Whitley J. Policies for Monetary and Financial Stability. Top-down stress tests /J. Whitley - Bank of England. - 2003.
18. Стельмах В.С. Національний банк України: перші десять років діяльності // Вісник Національного банку України (укр.).- 2001.- № 4.- С.2-5.
19. Сало І.В. Удосконалення фінансового аналізу банківських операцій // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Збірник наукових праць: Наукове видання. – Суми: Мрія-1 ЛТД; Ініціатива, 2000. – Т.3 – 381 с.

Д'яконова І.І., канд. екон. наук, доцент,
Державний вищий навчальний заклад «Українська
академія банківської справи НБУ», м. Суми

Надійшла до редакції 23 червня 2008 р.